

Suomen YK-liiton lausunto koskien vuoden 2025 talousarviota

HE 109/2024 vp Hallituksen esitys eduskunnalle valtion talousarvioksi vuodelle 2025

Suomen YK-liitto kiittää mahdollisuudesta lausua valtiovarainvaliokunnan hallinto- ja turvallisuusjaostolle.

Geopoliittiset erimielisyydet ovat syventyneet entisestään. Olemme saavuttaneet vain noin 20 % YK:ssa yhteisesti asetetuista kestävä kehityksen tavoitteista. Maailman köyhimmistä 75 maasta kolmasosa on nyt huonommassa asemassa kuin viisi vuotta sitten. Kasvava eriarvoistuminen ja epävarmuus yhdessä ilmastokriisin ja luontokadon kanssa lisäävät maailmanlaajuisia riskejä, jotka uhkaavat tulevaisuuttamme tuntemattomilla tavoilla.

Kaikkien YK:n jäsenmaiden tulee pitää kiinni kansainvälisistä sitoumuksistaan niin ihmisoikeuksien, ympäristön kuin kehitysyhteistyön saralla. Suomen on työskenneltävä määrätietoisesti sotien ja konfliktien ennaltaehkäisemiseksi ja pidettävä kiinni kansainvälisen oikeuden säännöistä YK:n ja muiden humanitaaristen toimijoiden työn mahdollistamiseksi sekä siviilien suojelemiseksi.

- Talousarvion mukaan valtio kohdistaa kehitysyhteistyöhön noin 144 miljoonaa euroa vähemmän kuin vuonna 2024. Vuonna 2025 kehitysyhteistyömäärätaso vastaa vain n. 0,36 % bruttokansantulosta huolimatta siitä, että hallitusohjelmassa on edelleen vahvistettu YK:n asettama 0,7 % tavoitetaso.
 - Suunta on käännettävä. Kehitysyhteistyön pääasiallinen tavoite on heikoimmassa asemassa olevien ihmisten ja köyhimpien maiden aseman parantaminen. Siksi on palattava ylivaalikautisen kehityspolitiikan selonteon askelmerkkeihin ja tavoiteltava määrätietoisesti 0,7 % BTKL-tasoa vuosikymmenen loppuun mennessä ja LDC-maiden 0,2 % osuutta. Kehitysyhteistyömäärärahojen leikkaaminen on lyhytnäköistä myös Suomen turvaneuvostojäsenyyskampanjan näkökulmasta.
- Monenkeskinen sääntöpohjainen järjestelmä, kansainvälinen oikeus ja ihmisoikeudet tarvitsevat vahvoja puolustajia. Monenkeskisen yhteistyön kautta on mahdollista saada aikaan laaja-alaisia rakenteellisia muutoksia ja kestäviä kehitysvaikutuksia.
 - Suomen on jatkettava pitkäjänteistä yhteistyötä YK-järjestöjen kanssa ja kanavoitava niiden kautta 30 % kehitysyhteistyömäärärahoista. Tuen tulee olla pääosin yleisrahoitusta, joka mahdollistaa avun kohdentamisen tehokkaasti kulloinkin sitä eniten tarvitseville. On tärkeää, että yleistukea kanavoidaan

pitkäjänteisesti UNFPAlle, UN Womenille, UNICEFille ja UNDP:lle. Tuki YK:n uudistumiselle tulee myös varmistaa.

- Ulko- ja turvallisuuspolitiikan saralla toimivien kotimaisten järjestöjen toimintaedellytykset on turvattava pitkäjänteisesti. YK, EU ja Nato ovat Suomen ulkosuhteiden tärkeimmät viitekehykset ja vaikutuskanavat sekä turvallisuutta edistävät yhteisöt. On Suomen etujen mukaista vahvistaa suomalaisten osaamista ja osallistumista näiden monenkeskisten yhteisöjen toimintaan.
 - Eräiden valtionapujen momentin määrärahaa on nostettava 600 000 eurolla takaisin aiempien vuosien tasolle ja tukea jatkettava pitkäjänteisesti ulko- ja turvallisuuspolitiikan kannalta keskeisten valtakunnallisten järjestöjen työn mahdollistamiseksi.
- Vuoden 2025 kriisinhallinnan budjetti on pysynyt ennallaan. YK:n UNIFIL-operaation kuluihin Libanonissa on lisätty 1,8 miljoonaa euroa. Libanonin kriisinhallintajoukkojen kulut muodostavat 38 % kriisinhallinnan kuluista.
 - Lähi-idän tilanteen kiristyessä on varauduttava siihen, ettei määräraha tule riittämään.
- Pidämme tärkeänä, että talousarvion yhteiskunnalliset vaikuttavuustavoitteet osassa seurataan ulko- ja turvallisuuspolitiikan kannalta keskeisen tavoitteen ”Sääntöpohjaisen kansainvälisen järjestelmän edistäminen ja monenkeskisen yhteistyön vahvistaminen” toimeenpanoon käytettäviä resursseja.
 - Rauhanomaisen ja kestävä kehityksen edistämisen kannalta on välttämätöntä, että tässä maailmantilanteessa vahvistetaan kansainvälistä luottamus pohjaa sääntöpohjaisen järjestelmän avulla.
- Yhtä tärkeää on se, että kokonaisvaltaisen kehityspolitiikan keskiössä olevaa tavoitetta ”Naisten ja tyttöjen aseman parantaminen” seurataan osana vaikuttavuustavoitteita.
 - Talousarvion mukaan tätä tavoitetta tuetaan 334 miljoonalla eurolla, mikä vastaa 62:ta prosenttia varsinaisesta kehitysyhteistyöstä. Pidämme tärkeänä sukupuolten tasa-arvoa edistäviä tavoitteita sisällytetään vähintään 85 % vuonna 2025 rahoitettavista uusista kehitysyhteistyöhankkeista EU:n linjausten mukaisesti
- Ilmastomuutos ja luontokato kasvattavat osaltaan humanitaarisen avun tarvetta lisääntyneiden sään ääri-ilmiöiden ja yhteisöjen heikentyneiden sopeutumismahdollisuuksien takia. Lisäksi ne toimivat myös konfliktien katalysaattoreina kestävä kehityksen eri osa-alueiden moninaisten ristiinkytkeytymisten kautta, erityisesti heikkenevän ruokaturvan välityksellä.
 - SDG Stimulus-paketin toteuttamiseen vaadittaisiin 500 miljardin dollarin vuosittainen panos kansainväliseltä yhteisöltä. Suomi liikkuu päätöksillään valitettavasti päinvastaiseen suuntaan. Ilmastotavoitteita tuetaan yhteensä arviolta 225 milj. eurolla ensi vuonna.